

„Młodzież przedmaturalna jako nieodkryty potencjał polskiej myśli strategicznej”
– tematy do dyskusji.ⁱ

Publikacja przedstawia rezultaty projektu badawczego pod tym samym tytułem, zrealizowanego przez sześciuosobowy zespół pod kierunkiem prof. A. Kuklińskiego, inicjatora projektu. Przedstawiona tu idea włączenia młodzieży w myślenie o przyszłości jest genialna w swojej prostocie. Dorośli w Polsce jakoś nie garną się do tworzenia think tanków a zespół prof. Kuklińskiego proponuje utworzenie szkolnych laboratoriów myśli strategicznej. Niewątpliwie nowatorskim pomysłem jest rozpoczęcie nauki myślenia na poziomie strategicznym już na etapie przedmaturalnym. Propozycja laboratoriów przyszłości zderza się z inwencyjną naturą młodego umysłu i naturalną chęcią kształtowania własnej przyszłości. Projektem objęto młodzież z dwóch liceów z Rzeszowa i Pruszkowa, co daje punkt wyjścia do uzyskania pewnych danych o samej młodzieży, jak i obrazu Polski 2030 widzianego ich oczami. Zwłaszcza studium „Młodzież o Polsce 2030”ⁱⁱ uznać można za swoiste uzupełnienie obszernego dokumentu „Polska 2030” pod redakcją Michała Boniego, gdyż proponowanego przez badaną młodzież obrazu przyszłości nie można rozpatrywać w oderwaniu od pełnego kontekstu rozwojowego w dłuższym horyzoncie czasowym.ⁱⁱⁱ

Z prezentowanych diagnoz wynika, że współczesna młodzież zajęta jest przede wszystkim sobą, w porównaniu z pokoleniem młodych z okresu odzyskania niepodległości w 1918 roku, pokolenie okresu transformacji ustrojowej, po 1989 roku nie angażuje się w życie społeczne, nie generuje nowych idei, czy prądów intelektualnych i nie uczestniczy w dyskursie publicznym. Wydaje się, że cała energia młodych ludzi w okresie 1989-2009 spożytkowana została na udział w boomie edukacyjnym, kosztem intelektualnego fermentu. Prawie połowa osób w wieku 19-24 lat (48%) trafia na wyższe studia, a liczba studentów wynosi obecnie 2 miliony. Tymczasem debata o przyszłym kształcie społeczeństwa wymaga uspołecznienia. Propozycja Kuklińskiego, to ciekawa próba dojścia do upowszechnienia tej debaty i szansa na powstanie wizji nowej Polski, na kształtowanie zrębów koncepcji i, nie bójmy się tego słowa, pewnej utopii, plasującej nasz kraj także w kontekście globalnym.^{iv}

Z wielowątkowego opracowania wyników badań, które bezwzględnie powinny być kontynuowane na próbie reprezentatywnej, chciałbym zwrócić uwagę na podniesioną w opracowaniu ważną, jeśli nie najważniejszą dla naszej przyszłości kwestię, to jest konieczność budowy zanikającego w Polsce kapitału społecznego, bez którego młodzi dziś ludzie spotkają się, jako dorośli, w 2030 roku, w zatimizowanym społeczeństwie, którego ponurą wizję snuje Marcin Król.^v To co poraża w diagnozach, to niezwykle niski poziom zaufania społecznego. Zaledwie 11% dorosłych Polaków deklaruje zaufanie do innych ludzi a wśród 18-latków procent ten spada do ok. 8 %.^{vi} Zespół Kuklińskiego próbuje dać odpowiedź na pytanie, jak tworzyć kapitał społeczny wobec narastającego zjawiska segmentacji społeczeństwa. To właśnie perspektywnie zorientowana młodzież może stać się istotnym środkiem budowy, tragicznie dziś nieobecnego w życiu publicznym, społecznego zaufania. Myślenie perspektywne może być tym czynnikiem, który skłoni do współpracy.

Paradoksalnie, pomocne w budowie kapitału społecznego przyszłości w Polsce są cechy zakwalifikowane przez badaczy jako konserwatywne. Czy młodzi ludzie z rzeszowskiego

liceum są konserwatywni? Ależ skąd, wobec refleksji pokryzysowej, niektóre z wyrażanych przez nich poglądy pokazują się nam w nieco odmiennym świetle. Na świecie pojawiają się liczne glosy, krytykujące współczesną, rynkową demokrację. Wyrażana zatem przez młodzież tęsknota za zwiększoną rolą państwa, to nie tylko pozostałość po socjaldemokratycznym etatyzmie, a raczej intuicyjne wyczucie potrzeby wzrostu roli państwa w obecnym świecie.^{vii} O potrzebie takiej, w realiach polskich, pisze Marcin Król,^{viii} a w kontekście globalnym mówią: Jeffrey Sachs opowiadający się za reprezentowaniem wspólnego interesu przez państwo i Robert B. Reich.^{ix} Także silne u badanej młodzieży poczucie tożsamości zestawione jednak ze sprzeciwem wobec stereotypizacji i stygmatyzacji ludzi odmiennych religii, poglądów, czy rasy może być odbierane jako kolejny, pozytywny element budujący kapitał społeczny, bowiem zwłaszcza w skali lokalnej, kultura może mieć istotne skutki społeczne związane z jakością życia.^x Jak pokazuje przykład amerykańskiego społeczeństwa rola jaką odgrywa w nim religia, czy rodzina, notabene podobna jak w Polsce, nie musi oznaczać jedynie hamulca dla integracji społecznej, w USA nie oznacza.

Myślę także, że pomocny w kształtowaniu prospektywnych postaw dzisiejszej młodzieży przedmaturalnej może się okazać Internet. Tak jak obecni dorośli są pokoleniem telewizji, tak dorośli 2030, to pokolenie Internetu. Elektroniczna demokracja nie tylko jest szansa na ich wyzwolenie z europejskich peryferii, o których piszą autorzy opracowania,^{xi} lecz także szansa na zmniejszenie dystansu dzielącego ich obecnie od polityki. Demokracja w wydaniu elektronicznym może stać się źródłem nowego zainteresowania polityką, a e-voting przywraca znaczenie pojedynczego głosu w wyborach, co obecnemu „konsumentowi polityki”, przywraca rolę obywatela.

Projekt badawczy prof. Kuklińskiego, nie będąc kolejną pracą o systemie i procesie edukacyjnym w Polsce, śmiało wkracza we wstydlivą sferę nieefektywności polskich szkół i wskazuje na jedną z możliwych dróg rozwoju kompetencji poznawczych młodzieży, a mianowicie na licealne laboratoria myśli strategicznej.

Michał Maliszewski

b. dyr. Instytutu Polskiego w Lipsku

wykładowca Podyplomowego Studium PR UW

ⁱ „Młodzież przedmaturalna jako nieodkryty potencjał polskiej myśli strategicznej”, A. Kukliński (red.) wyd. Rewasz 2010

ⁱⁱ Anna Gąsior-Niemiec, Anna Kołomycew, Młodzież o Polsce 2030. Studium przypadku na podstawie pilotażowych badań przeprowadzonych w II Liceum Ogólnokształcącym w Rzeszowie, w: op. cit., ss. 71-102

ⁱⁱⁱ Polska 2030. Wyzwania rozwojowe, M. Boni (red.), Warszawa 2009.

^{iv} Jerzy Szacki, *Spotkania z utopią*. Warszawa 2000, ss. 11-12

^v Marcin Król, Bez wiary i przyzwoitości, *Magazyn Europa*, WWW.newsweek.pl

^{vi} Polska 2030, op. cit., s. 349; J. Żakowski, Zawał. Zrozumieć kryzys, Warszawa 2009, s. 228

^{vii} Młodzież przedmaturalna ... op. cit., ss. 53, 95

^{viii} M. Król, „Dziennik” 6.07.2009

^{ix} J. Żakowski, op. cit., ss. 25, 98

^x Polska 2030, op. cit., s. 361

^{xi} Młodzież przedmaturalna... op. cit., s. 16